

Kommunalförbundet

Partnerskap inland – Akademi Norr

Lars-Olof Mikaelsson, huvudsekreterare
U 2017:05 Styr- och resursutredningen (Strut)

Kompetensförsörjning i kommuner med hindrande avstånd till lärosätens campusområden

Akademi Norr

Kommunalförbundet *Partnerskap inland-Akademi Norr* bildades år 2000 och omfattar 13 kommuner i fyra län. Från Arjeplog i norr till Kramfors i söder (se karta nedan). Gemensamt är att det inte finns universitet eller högskola i någon av kommunerna. Gemensamt är också att det är inlandskommuner, med undantag för Kramfors som ändå kännetecknas av samma problematik med låg utbildningsnivå, minskande befolkning, brist på kvalificerad arbetskraft och relativt långa avstånd till närmaste högskola.

I kommunalförbundets vård har lagts att verka för regional utveckling och tillväxt i medlemskommunerna. Förbundet ska också stödja utvecklingen av kommunala lärcentra.

Kommunalförbundet arbetar främst med kunskapsdriven tillväxt. Dels genom samverkan med universitet/högskolor för att möjliggöra högre utbildning för boende i medlemskommunerna, dels genom att genomföra uppdragsutbildning åt kommuner och företag.

Genom kommunalförbundet har lärcentra inrättats i samtliga Akademi Norrs medlemskommuner. Akademi Norr är också en sammanhållande funktion för samarbete mellan dessa kommunala Lärcentra.

Bakgrund

Utbildningsnivån i medlemskommunerna understiger riksgenomsnittet. Ett problem som delas med många kommuner över hela Sverige där avståndet till lärosäten är långa. Se bilaga 1 med kartor över lärosätens placering och utbildningsnivå i kommunerna.

Samtidigt ökar behovet av utbildad och kvalificerad arbetskraft för att klara viktiga samhällsfunktioner. Den bedömningen görs av representanter för kommunledningarna i samtliga 13 kommuner i Akademi Norr.

Näringslivet uttrycker bristen på kvalificerad arbetskraft som ett stort hinder för tillväxt. I *Svenskt näringslivs kommunranking 2017* i kategorin *Tillgång till kompetens* återfinns 11 av Akademi Norrs 13

medlemskommuner på placering 205-289 av Sveriges 290 kommuner. Endast två kommuner når en placering bättre än 200, Norsjö 193 och Åsele 153.

I de fyra län där Akademi Norr har sin verksamhet visar Arbetsförmedlingens prognos för arbetsmarknadens utveckling 2017-2018 att företagen är optimistiska och många räknar med att nyanställa. Även i denna prognos lyfts kompetensbristen som en hämmande faktor.

Samtidigt upplever vi ett svalt intresse från lärosäten att utveckla utbildningsformer som möjliggör för studenter att genomgå en utbildning utan att behöva flytta från bostadsorten. Ett ställningstagande som i någon mån kan härledas till ersättningsystemet för lärosäten. Det som föreslås är ofta uppdragsutbildning.

Att med kommunala skattemedel upphandla utbildning från universitet/högskolor är inte helt oproblematiskt. Universitets och högskoleutbildningar finansieras statligt, att då vissa kommuner ska använda kommunala skattemedel för att köpa uppdragsutbildning leder till ojämlikhet mellan kommunerna. Dels kan kommuner med god ekonomi köpa sig utbildning, dels kan kommuner med långa avstånd till lärosätenas campus och/eller dålig ekonomi riskera att inte få tillgång till utbildning på lika villkor. Det sistnämnda kan ytterligare bidra till bristen på utbildad och kvalificerad arbetskraft i kommuner med långa avstånd till lärosäten, vilket gäller samtliga medlemskommuner i Akademi Norr.

Åtgärder

För att klara kompetensförsörjningen behövs kraftfulla insatser. En bidragande del är att ge möjlighet till individer att studera på lärosäten utan att behöva lämna sin bostadsort. Alla vill inte flytta. Det är kanske särskilt tydligt för individer som bildat familj och etablerat sig på en ort. Att möjliggöra för denna grupp att studera på högre utbildning kan bidra till kompetensförsörjningen, särskilt i orter med långa avstånd till lärosäten. Att skapa incitament för lärosäten att prioritera detta när systemet för resurstilldelning till universitet och högskolor ses över, blir mycket viktigt för kommunerna i Akademi Norr och för andra kommuner i likartad situation.

En annan bidragande del är att ta tillvara de kompetenser som kommer med de nyanlända. Att bygga ett sammanhållet system för kartläggning, validering och komplettering av individernas kompetens så att de kan dokumentera och komplettera sin kompetens och därmed bidra till att minska kompetensbristen.

Detta beskrivs också i direktiven till utredningen *Styrning för starka och ansvarsfulla lärosäten*:

”regeringen avser att utreda högskolans styrning och resurstilldelning för att säkerställa att styrningen ger universitet och högskolor incitament och förutsättningar att utforma verksamheten i enlighet med kraven i högskolelagen och högskoleförordningen samt de mål i övrigt som riksdag och regering har fastställt för högre utbildning och forskning. Detta inkluderar lärosätenas integrerade uppgift att samverka med det omgivande samhället. Styr- och resurstilldelningen ska utformas så att den stöder lärosätenas möjligheter att möta de stora samhällsutmaningar som Sverige står inför.”

”Dimensioneringen och utformningen av utbildningarna i högskolan ska kunna möta inte bara unga kvinnors och mäns utbildningsbehov utan det ska också vara möjligt att påbörja högskolestudier senare i livet. För att möjligheten till livslångt lärande ska vara reell krävs flexibilitet i både utbildningsutbud och utbildningsformer, t.ex. genom utbildning på distans och på deltid samt genom validering av tidigare kunskaper och erfarenheter.”

Inom dessa områden kan Akademi Norr och kommunala Lärcentra utgöra en resurs.

Akademi Norr har sedan starten arbetat med lärcentra och att tillgängliggöra högre utbildning på orter som saknar universitet/högskola och ser positivt på förslagen angående kompetensförsörjning i Parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande(SOU2017:1).

Akademi Norr deltar gärna som samtalspart i det fortsatta arbetet kring dessa förslag.

Britta Flinkfeldt, Direktionsordförande Akademi Norr
britta.flinkfeldt@arjeplog.se

Christer Lindblom, Verksamhetschef Akademi Norr
christer.lindblom@akademinorr.se

